

FAGLIG TRIVSEL på hhx og htx

– DE ERHVERVSGYMNASIALE UDDANNELSER

—
Fællesskab styrker
faglig trivsel

Fra idé til produkt

Sådan styrker man
arbejdet med trivsel

INDHOLD

- 02 Forord v. Lars Kunov, direktør i Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier
- 03 Hvad er god faglig trivsel?
- 04 Fællesskab styrker faglig trivsel
- 05 Projektarbejde gi'r faglig trivsel
- 06 Lærer-elev-relationen er vigtig
- 07 Trivselsmålinger viser, hvor skoen trykker
- 08 God trivsel er at møde eleven der, hvor de er
- 09 Fra ide til produkt
- 10 Trivselsarbejdet er håndholdt
- 11 Sådan styrker man arbejdet med trivsel
- 12 Engagement og faglig trivsel forplanter sig i organisationer

FORORD

HVAD ER GOD FAGLIG TRIVSEL PÅ HHX OG HTX?

Alle vil nok være enige med os i, at god faglig trivsel hos eleverne er afgørende for kvaliteten på en ungdomsuddannelse. Men hvad er god faglig trivsel egentlig? Kan vi tale om faglig trivsel uden at tale om social trivsel, og er der forskel på hvad, der kendetegner faglig trivsel på vores forskellige ungdomsuddannelser?

I kataloget her forsøger vi gennem en række cases og interviews at afdække, hvad god faglig trivsel er på hhx (den merkantile studentereksamen) og htx (den tekniske studentereksamen), og vise eksempler på hvordan man hele tiden arbejder på at forbedre trivslen ude på vores uddannelsesinstitutioner.

Selvom hhx og htx er to meget forskellige gymnasieuddannelser har de en række karakteristiske fællestræk. De deler et erhvervsrettet dannelseperspektiv, og begge uddannelser arbejder projektorienteret med virkelighedsnære problemstillinger fra erhvervslivet.

På hhx og htx arbejder eleverne ikke med teori for teoriens skyld, de analyserer konkrete udfordringer, og de arbejder med innovation og iværksætter i et globalt og bæredygtigt udsyn. Det tror vi, er med til at skabe god faglig trivsel.

Glæd dig til at læse de meget forskellige bud på, hvad god faglig trivsel er på hhx og htx, og hvordan vores bestyrelser, ledere, lærere og elever hver eneste dag arbejder på at forbedre den.

Vi har også et FOKUS på www.deg.dk, hvor du kan læse mere om arbejdet med god faglig trivsel på hhx og htx. God læselyst.

Lars Kunov, direktør i Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier

OM PROJEKT FAGLIG TRIVSEL

Projektet om faglig trivsel på hhx og htx er en del af Danske Erhvervsskoler og -Gymnasiers (DEG) strategiske arbejde med at øge kendskabet til hhx og htx. Projektets katalog med cases præsenterer eksempler på, hvordan skolerne arbejder med faglig trivsel. Kataloget er udviklet på baggrund af skolebesøg på fem forskellige skoler i perioden januar 2020 til marts 2020. Der er også udviklet et digitalt fokus om faglig trivsel på hhx og htx, hvor man kan læse flere artikler og interviews på www.deg.dk

Projektet er gennemført af Danske Erhvervsskoler og -Gymnasiers sekretariat. Projektgruppen består af projektleder Ingrid Behrndt Andersen og projektdeltager Ida Rode Hansen. Projektet har haft en referencegruppe og en styregruppe tilknyttet, som løbende har bidraget med faglig sparring.

Referencegruppen består af: Nanna Aagaard Christensen, lærer NEXT, Mikkel Christensen Lund, lærer Unord, Tina Folmer Larsen, lærer CELF og Karin Jeppesen, lærer UC Holstebro.

Styregruppen består af: Lars Kunov, direktør for Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier, Gitte Nørgaard, direktør for Aarhus Business College og tidligere formand for gymnasieudvalget og Niels Yde, direktør for Learnmark Horsens og nuværende formand for gymnasieudvalget.

Deltagende skoler er blandt andre: NEXT, Køge Handelsgymnasium, UC Holstebro, CELF, Unord.

Artiklerne er skrevet af Ida Rode Hansen, konsulent i DEG, og Ingrid Behrndt Andersen, projekt- og udviklingskonsulent i DEG.

Fotos er venligst udlånt af Køge Handelsgymnasium, Unord, hentet i DEG's arkiver og taget af Tore Behrndt.

“Det er svært at skille faglig og personlig trivsel. Klasseværelset er jo kun en brøkdel af elevens liv, og du skal have psykisk energi for at flytte dig fagligt. Men som lærer ved du, at undervisningen lykkes, når eleverne er motiverede og stiller interessante og opklarende spørgsmål”

NANNA AAGAARD
CHRISTENSEN, UNDERVISER,
HTX VIBENSHUS

“Det kørte godt i min sidste kemitime. Der er jeg en del af en rigtig god gruppe, hvor vi er på niveau og er gode til at hjælpe hinanden og lære nyt stof. Vi har selv sammensat gruppen”

THEA VOERSHOLT, 1.U. BIOTEK-LINJEN PÅ HTX VIBENSHUS

“I tirsdags havde vi projektdag i matematik. Vi arbejdede med stof fra både 1. og 2.g og lavede en fremlæggelse til sidst i grupper – det var en god dag”

SOFIE LÆRKEKVIST, 2. U., BUSINESS-ECONOMICS
PÅ HHX KØGE HANDELSGYMNASIUM

HVAD ER GOD FAGLIG TRIVSEL?

“På htx er det vores anvendelses- og projektorienterede tilgang til undervisningen, der skaber faglig trivsel. Når eleverne oplever, at det, de har lært i et fag, også giver mening og kan anvendes i andre fag, så rykker de fagligt”

MIKKEL CHRISTENSEN LUND, MATEMATIK- OG TEKNIKFAGLÆRER, HTX I HILLERØD

“God faglig trivsel er, når eleverne holdes på tæerne uden at snuble”

GITTE AHRENSBERG, PÆDAGOGISK
KOORDINATOR OG UNDERVISER
KØGE HANDELSGYMNASIUM

“Gruppearbejdet skaber trivsel og gør vores elever til bedre og mere rummelige studerende. De er bedre til at lytte, forstå og reflektere end mange andre”

TRINE PIPI KRÆMER, TEKNOLOGI- OG
IDÉHISTORIELÆRER PÅ TEC I LYNGBY

- Vi skal dyrke fællesskaber frem for individet. Det forebygger præstationspres, angst og depressioner, siger Svend Brinkmann, forfatter og professor i psykologi ved Aalborg Universitet (AAU).

Fællesskab styrker trivsel – også den faglige

Svend Brinkmann mener, en af grundene til at så mange mennesker, både unge og gamle, bukker under for stress, depressioner og præstationsangst i disse år, er, at vi mistrives, når individet konstant er centrum og under pres – i modsætning til at se os selv og vores virke som en del af fællesskaber.

- Både dansk og europæisk forskning peger i disse år i retning af, at vi mistrives som mennesker, når der konstant er fokus på, hvad vi skal præstere og ansvarliggøres for som individ – i alle livets sammenhænge.

Vi skal passe på det fælles menneskelige og det alment dannende – også i undervisningen, og bevæge os væk fra hele tiden at have fokus på, “hvem er jeg?” til dannelsesspørgsmålet “hvad er jeg en del af?”, siger Svend Brinkmann.

I undervisningssammenhæng kan faglige fællesskaber konkret være en af løsningerne på mistrivsel.

- Jeg er overbevist om, at projektbaseret undervisning er med til at fremme både faglig og personlig trivsel. Min erfaring som underviser på Aalborg Universitet (AAU) er, at problem- og projektbaseret læring skaber faglig trivsel. Og frafaldet taler også sit tydelige sprog. Vi har ganske enkelt flere studerende, der gennemfører, siger Svend Brinkmann.

Svend Brinkmann var en af hovedtalerne på UVM's Læringsfestival i marts, og holdt et meget interessant oplæg under titlen “Dannelse i præstationssamfundet”. ■

HVAD ER ET MENNESKE? – NY BOG AF SVEND BRINKMANN

Hvad vil det sige at være menneske? Svend Brinkmann giver i sin seneste bog svar på dette spørgsmål ved at fortælle historien om den unge, introverte Andreas, der tager på dannelsesrejse gennem Europa. På sin rejse bliver drengen klogere på, hvad mennesket er for et væsen. Han møder både mennesker og steder undervejs, som gør ham klogere på livet set i lyset af vores fælles historie.

PROJEKT- ARBEJDE GI'R FAGLIG TRIVSEL

Projektarbejde i grupper er ikke noget eleverne bare kan. Alle skal undervises i disciplinen og øve sig i praksis. Og når det så lykkes, skaber det faglig trivsel.

Projektarbejde i grupper skal læres fra bunden af, når eleverne begynder på hlx og htx. Det er ikke bare noget eleverne kan, men det kan læres. Trine Pipi Kræmer, underviser på htx TEC i Lyngby. Hun har årelang erfaring med projektarbejde som tidligere underviser på Aalborg Universitet og arbejder meget struktureret med gruppearbejdet i sine klasser – særligt i faget teknologi. Trine Pipi Kræmer deler gerne erfaringer og mener, mange, både elever og lærere, kunne have gavn af mere undervisning i gruppeprocesser.

PROJEKTARBEJDE SKAL LÆRES

Godt projektarbejde handler ifølge Trine Pipi Kræmer om at undervise eleverne i gruppeprocesser, give dem konkrete værktøjer og sikre, at de indgår klare aftaler i grupperne omkring arbejdet og så naturligvis at guide dem undervejs.

- For vi går i gang med et projektforsøg, underviser jeg altid eleverne i konfliktløsning. Jeg præsenterer dem for konfliktrappen, og vi taler om, hvorfor og hvordan konflikter opstår, hvordan man forebygger og løser dem undervejs, helst inden de bliver for store. En uløst konflikt kan få en ellers god gruppe fra hinanden "over night", fortæller Trine Pipi Kræmer.

Derudover undervises der i, hvordan man giver konstruktiv feedback, styrken i at besidde forskellige kompetencer, og der bliver udarbejdet dagsordner til alle gruppemøder. Inden projektet går i gang, får alle elever lov til at komme med ønsker til gruppesammensætningen – og de skal skriftligt reflektere over egen indsats og sætte sig mål for, hvordan de vil arbejde fremadrettet – de skriver en slags kontrakt med sig selv.

STRUKTUREREDE GRUPPEMØDER

Projektarbejde er en del af kernestoffet og et af de faglige mål i teknologifaget, hvor der er der 6-8 uger lange projektperioder. I de perioder holder Trine Pipi Kræmer ugentlige møder med alle grupper med dagsordner, hvor et vigtigt punkt altid er samarbejde.

- Gruppearbejde er svært, og der kommer altid buler og uoverensstemmelser undervejs. Men en meget struktureret arbejdsform hjælper de fleste, og giver solide arbejdsrutiner. Ligesom jeg altid hjælper grupperne med at lave meget konkrete aftaler indbyrdes. Vi taler også altid om både det faglige, feedback og om arbejdsindsatsen – og de oplever selv, de bliver dygtigere undervejs, og det er faglig trivsel, siger Trine Pipi Kræmer.

Trine Pipi Kræmers erfaring som underviser på universitetet er, at der er stor forskel på de studerendes kompetencer i gruppeprocesser, når de begynder på en videregående uddannelse.

- Min erfaring som underviser på universitetet er, at unge fra htx kommer med særligt gode forudsætninger for at indgå i samarbejder og projektgrupper. Det burde være en del af pensum på alle ungdomsuddannelser.

- Det er også min oplevelse, at elever, der lærer at arbejde projektorienteret, trives fagligt. De er bedre til at lytte, mere reflekterende, bliver dygtige til at forstå, og det rykker dem fagligt, siger Trine Pipi Kræmer. ■

Trine Pipi Kræmer

Trine Pipi Kræmer er AC-lærer i teknologi- og idéhistorie på TEC i Lyngby, tidligere fagkonsulent i teknologi, uddannet ingeniør og ph.d. Hun har 10 års undervisningserfaring fra Aalborg Universitet.

LÆRER-ELEV-RELATIONEN ER VIGTIG

Lykke Rømer sammen med elever fra 2.u.

En god relation mellem lærer og elever er en væsentlig forudsætning for faglig trivsel. Men også relationerne eleverne imellem har betydning. På Køge Handelsgymnasium arbejder man systematisk med relationer.

På en skala fra 1-10 ligger betydningen af en god relation mellem lærer og elev på en 8'er, når det kommer til elevernes faglige trivsel, mener Gitte Ahrensberg pædagogisk koordinator og underviser på hhx på Køge Handelsgymnasium.

- Hvis der ikke er en fornuftig relation mellem lærer og elever, skaber det for meget "støj" i læringsituationen, og det forhindrer god læring. Der skal være gensidig respekt og engagement hos både elev og lærer, for at undervisningen lykkes, siger Gitte Ahrensberg.

På Køge Handelsgymnasium tales der meget om elevernes trivsel og forholdet til eleverne hen over frokosten på lærerværelset. Det er ikke alle for hvem, det falder lige naturligt at opbygge professionelle relationer, men det kan læres.

- Mange ville nok blive overraskede, hvis de vidste, at vi som lærere typisk taler mere om elevernes sociale trivsel, end om elevernes faglighed. Trivselsundersøgelserne dokumenterer, at lærer-elev-forholdet er vigtigt, og derfor tager vi det også alvorligt. Alle vores kontaktlærere har fx været på et længere kursus, hvor de blandt andet arbejdede med relationskompetencer, fortæller Gitte Ahrensberg.

KONKRETE VÆRKTØJER

Lykke Rømer, underviser i samfundsfag og kulturforståelse på Køge Handelsgymnasium og arbejder også med relationerne i sine klasser.

- Der er en række indsatser man kan arbejde med for at skabe gode relationer til sine elever og eleverne imellem. Det er fx indsatser som klassens time, introforløb, elev-samtaler, og skolens fælles idrætsdag, der er med til at skabe gode relationer.

- Vi har også ansat en tidligere kulturhusleder, Jens Peter Halvborg, der i høj grad bidrager til det sociale liv og trivslen ved at igangsætte elevstyrede arrangementer som fx filmaftner, brætspilturneringer og hyggeeftermiddage, men også kurser i fx at håndtere eksamensangst på tværs af campus (stx, hhx, htx og fgu). Det styrker også de tværgående fællesskaber mellem vores uddannelser, fortæller Lykke Rømer. ■

Hhx' dna gi'r faglig trivsel

På hhx-uddannelsen arbejdes der **virksomhedsrelateret** og **anvendelsesorienteret**, i mange forskellige fag. Det tydeliggør og synliggør formålet med undervisningen for rigtig mange elever og er med til at skabe faglig trivsel.

- For nyligt arbejdede vores innovationsklasser med en case fra snackfirmaet Kims, hvor de blandt andet skulle lave en ny markedsføringsstrategi. Det syntes eleverne var både udfordrende og sjovt, siger Gitte Ahrensberg.

En anden del af hhx' dna er **problembaseret læring**. Der arbejdes fx problembaseret i alle økonomifagene og i faget erhvervs-case, der er et centralt tværfaglig fag, hvor teori fra både virksomhedsøkonomi og afsætning anvendes ifm. en virksomheds-case fra et eksisterende firma.

- De fleste elever elsker at arbejde anvendelsesorienteret, men ikke alle. Nogle elever bliver også meget frustrerede, det er særligt de elevtyper, der går meget op i at kunne se et præcist mål med al undervisning. De har svært ved at være i proces, men de lærer det, siger Gitte Ahrensberg.

På Køge Handelsgymnasium har man gennem flere år arbejdet meget bevidst med trivselsmålinger. “Vi er glade for målingerne. Resultaterne giver os indblik i, hvor skoen trykker, så vi kan prioritere vores indsats”, siger Lykke Rømer, der er ansvarlig for trivselsmålinger på skolen.

TRIVSELSMÅLINGER VISER, HVOR SKOEN TRYKKER

På Køge Handelsgymnasium ser trivselskoordinator, Lykke Rømer, et stort potentiale i at anvende data fra trivselsmålinger i skolens arbejde med faglig trivsel. Trivselsmålingerne har allerede ført til konkrete tiltag, men skal det give mening at anvende data og ikke blot lave undersøgelser for undersøgelsernes skyld, er det er meget vigtigt, at skolen har lettilgængeligt og tidstro data.

TRIVSELSMÅLINGERNE GIVER PEJLEMÆRKER

Lykke Rømer er som trivselskoordinator ansvarlig for trivselsundersøgelser på Køge Handelsgymnasium. Hun er ambitiøs og vil gerne lave undersøgelser, der gør en forskel.

- Noget af det jeg gerne vil, er at dykke mere ned i data og anvende tallene. Viser tallene for eksempel, at elever med anden etnisk baggrund har dårligst social trivsel, har vi jo mulighed for at gå ind og arbejde præcis med det. I stedet for en bred indsats, kan vi målrette trivselsindsatser og prioritere at arbejde med at løfte dem med dårligst trivsel,” siger Lykke Rømer.

Lykke Rømer understreger dog, at data aldrig kan stå alene:

- Vi kan ikke nøjes med at kigge i papirerne, vi må altid se på eleverne. For det er, når man sætter data ind i en sammenhæng, at det giver mening. Ifølge Lykke Rømer kan man som skole opleve modstand mod at arbejde databaseret blandt lærerne.

- Men det er ofte fordi lærerne har oplevet, at ledelsen kan stirre sig blind på tal, uddyber hun.

- Og derfor er det netop vigtigt, at tallene bliver sat i relation til den oplevede dagligdag blandt elever og lærere, mener Lykke.

GAMLE DATA

Et af kardinalpunkterne i anvendelsen af trivselsdata er, at man har tidstro og let tilgængelige data. Ifølge Lykke Rømer skal det være praktisk at gå til, og det skal være let at omsætte og bruge det. I opstarten af arbejdet med data fra trivselsmålingerne oplevede skolen, at der gik lang tid fra data var indsamlet, til der kom nogle tilgængelige resultater:

- Der var mange fejl i systemet osv., så det var vanskeligt at arbejde med data i praksis, fortæller Lykke. Ifølge hende er det alfa og omega, at systemerne kan underbygge arbejdet og det nytter heller ikke noget, at der går alt for lang tid fra data er indsamlet til det bliver tilgængeligt for skolen. For så er den årgang, som har besvaret spørgeskemaet allerede videre og en ny årgang vil måske have behov for andre målrettede trivselstiltag.

NYE VANDPOSTER

Køge Handelsgymnasium har arbejdet med trivsel i flere år, også inden det blev lovpligtigt at gennemføre trivselsundersøgelser i 2018. Fokus på trivsel har da også allerede ført til flere konkrete tiltag for eksempel nye vandposter.

Vandposterne kom i stand efter, der blev nedsat en trivselsgruppe i elevrådet, der i samarbejde med trivselskoordinatoren og ledelsen, skulle finde frem til de vigtigste indsatsområder. På baggrund af trivselsmålingerne og elever og læreres ønsker blev fokus i år på den fysiske trivsel i form af rengøring og klassevis oprydning i kantinen efter spisetid. Skolen oplevede tidligere mange problemer med ødelagt inventar, gardiner der blev revet ned osv. Den sociale trivsel ser til gengæld positiv ud, og der er ikke de store problemer med mobning. Et andet indsatsområde er feedback på opgaver.

- Og det er nu et fokusområde, der kræver en fælles indsats fra både elever, lærere og ledelse, fortæller Lykke. ■

Tværfaglighed er en styrke på htx

Htx giver mange muligheder for at arbejde tværfagligt. Det motiverer og skaber trivsel.

Mikkel Christensen Lund underviser på htx på Unord i Hillerød i matematik, teknikfagene byggeri og energi. Mikkel er uddannet ingeniør og matematikvejleder og mener god faglig trivsel starter med at møde eleven der, hvor hun eller han er fagligt. Optimalt set kræver det differentieret undervisning, og det er ressourcekrævende i en travl lærerhverdag.

- For mig er god faglig trivsel, når man møder eleven der, hvor han eller hun er. Både de stærke og de lidt svagere elever skal optimalt set udfordres fagligt på et passende niveau – helst hele tiden. I praksis er det vanskeligt at opnå i hver eneste time i enhver klasse, men vi prøver, fortæller Mikkel Christensen Lund.

HTX GIVER TVÆRFAGLIGE AHA-Oplevelser

Et særkende for htx-uddannelsen er den meget anvendelses – og projektorienterede tilgang til undervisningen. Det kommer fx til udtryk i fagene teknologi og teknik. Men også i matematik, hvor undervisningen på htx er hægtet op på virkelige problemstillinger.

- Jeg har fx lige undervist mine 1.g'ere i trigonometri baseret på eksempler med en kran. Det gør matematik langt mere forståeligt for mange elever. – Og når så den nye matematikviden pludselig kan anvendes fx i teknologi, så får eleverne de tværfaglige aha-oplevelser, den såkaldte metalæring, hvor de erkender, at det, de har lært i et fag, giver rigtig god mening og læring i andre. – Det er lige præcis i de øjeblikke, det sker – der trives eleverne fagligt og udvikler sig, siger Mikkel Lund Christensen.

12-TALS-ELEVEN SKAL GUIDES

I disse år der er megen fokus på mistrivsel blandt de såkaldte 12-talspiger og drenge. Den problematik kender Mikkel også til.

- Min erfaring er, at den gennemsnitlige elev ofte trives lettere og bedre end de meget ambitiøse. De såkaldte 12-talsdrenge og piger presser ofte sig selv unødvendig meget, og de har tit brug for at blive guidet og lære, hvornår en opgave er løst godt nok – hvornår nok er nok. Middelevenerne tager sjældent de faglige udfordringer så personligt, hvilket gør det lettere og sjovere for dem. De trives ofte umiddelbart fagligt inden for de givne rammer, det er en fornøjelse at opleve, siger Mikkel Lund Christensen. ■

“God faglig trivsel er at møde eleverne der, hvor de er”

Nanna Aagaard Christensen

Underviser i psykologi, kommunikation og it og er årgangsleder på htx, Vibenshus, NextKBH i København.

Læs også artiklen: "Særlige forløb støtter trivsel" i fokus om faglig trivsel på hhx og htx på www.deg.dk

FRA IDÉ TIL PRODUKT

Htx-uddannelsen er kendetegnet ved projektarbejde og forløb, hvor der arbejdes fra idé til produkt. Den arbejdsform appellerer til mange elever og skaber faglig trivsel.

- **Projektarbejde er det første**, jeg tænker på, når jeg tænker htx. Og særligt arbejdsformen fra idé til produkt. Vi arbejder systematisk med idéudvikling i mange fag på htx ikke kun i teknologi, som mange måske tror, siger Nanna Aagaard Christensen, der underviser i psykologi, kommunikation og it og er årgangsleder på htx, Vibenshus, NextKBH i København.

Nanna Aagaard Christensen har eksempelvis kørt et forløb i 1.g i kommunikation og it, hvor eleverne skulle lave en kampagne.

- Eleverne begyndte med en foranalyse, dernæst lavede de en brugerundersøgelse, og resultatet blev en reel kampagne med diverse medieprodukter, siger Nanna Aagaard Christensen.

- På htx bliver eleverne dygtige til at være i projektstyring, lave en grundig forundersøgelse, arbejde kvalificeret kreativt og være i frustrationsfasen, og det skaber faglige udfordringer og for mange elever er det lig med trivsel, siger Nanna Aagaard Christensen.

Htx indeholder mange naturfaglige fag, og Bioteklinjen er fx meget populær særligt blandt pigerne, men også fag som Kommu-

nikation, it og design spiller en vigtig rolle. Og arbejdsformen tiltaler mange elever, da de får lov til at omsætte teori til praksis. Der er pludselig nogle andre kompetencer, der er i spil, når der skal billederedigeres eller bygges i værkstedet, hvilket giver faglig selv-tillid og dermed trivsel hos elever, der måske ikke er de bedste til de boglige fag.

FAGLIG TRIVSEL ER IKKE ALT

Nanna Aagaard Christensen er en af de undervisere, der arbejder fokuseret med elevtrivsel. Hun understreger, at selv om htx giver gode muligheder for faglig trivsel, kan man ikke skille personlig og faglig trivsel ad.

- Jeg bliver nødt til at sige, at jeg ikke er glad for at skelne mellem faglig og personlig trivsel. Hvad er det at trives? Jeg oplever hver dag, at eleverne skal have det godt for at være klar til at modtage læring og flytte sig fagligt. Familie, kærester og venner – alt påvirker eleverne – klasseværelset er jo kun en brøkdel af elevernes liv. Alt påvirker os jo som mennesker og for mig at se, skal du ha' psykisk energi for at flytte dig fagligt.

- Men når det er sagt, så er god faglig trivsel, når eleverne flytter sig fagligt – og det er jo vores fornemste opgave. ■

I teknologifaget arbejder htx-eleverne med udvikling af konkrete produkter. Eksemplet her er fra DM i Teknologi 2019, hvor eleverne konkurrerer med deres projekter.

Trivselsarbejdet er håndholdt

På en af landets mindste skoleafdelinger, CELF i Nakskov, er trivselsarbejdet meget håndholdt, men ikke mindre prioriteret.

Tina Folmer Larsen er elevvejleder og engelsklærer på hhx på CELF i Nakskov. Hun møder og coacher de elever, der udfordres under uddannelsen. Afdelingen er lille med kun en hhx-klasse, en htx-klasse og en række eud-uddannelser, det giver både muligheder og begrænsninger.

- På en lille afdeling som her i Nakskov kender vi alle hinanden. Det er der både fordele og ulemper ved. Fordelen er, at jeg som vejleder hurtigt, får besked og bliver opmærksom, hvis en elev har for meget fravær og har brug for støtte eller en samtale – eleverne kan ikke gå og putte sig her, uden vi griber ind. På den måde er det ret håndholdt, siger Tina Folmer Larsen.

- Som vejleder falder jeg ofte ned i den opfattelse, at den personlige trivsel er vigtigst, da det tit er de personlige udfordringer, eleverne deler med mig. Men faglig og personlig trivsel hænger jo sammen. Og mistrives eleven i en faglig sammenhæng, smitter det af på hele tilværelsen, siger Tina Folmer Larsen.

FAGLIG OMSORG

Tina Folmer Larsen opfordrer også til, at uddannelsesinstitutioner og undervisere generelt skal have fokus på det hun kalder faglig omsorg.

- Det er ingen hemmelighed, at vi har en del udfordrede unge her i Nakskov; og jeg tror, vi kunne skabe bedre trivsel blandt disse unge, hvis vi som lærere viste dem mere faglig omsorg. Med det mener jeg fx, vi skal være mere forstående for elevernes faglige udfordringer og komme dem mere i møde. Mange kommer fra hjem, hvor der ikke er tradition for at gå i gymnasiet – og så skal vi som undervisere være meget klare i kommunikationen omkring, hvilke faglige krav og mål der skal leves op til i de enkelte fag, og hvordan man når disse mål. Det kan vi godt blive endnu bedre til alle sammen, siger Tina Folmer Larsen. ■

SÅDAN STYRKER MAN ARBEJDET MED TRIVSEL

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har udgivet et inspirationshæfte til gymnasier om arbejdet med en elevs faglige og sociale trivsel. Der er gode råd at hente.

EVA's inspirationshæfte er blevet til på baggrund af en undersøgelse udført på seks gymnasier og indeholder en række konkrete råd til arbejdet med trivsel. Der er gode råd til indsatser inden for tre forskellige arenaer: Fællesskaber på skolen, Undervisning og arbejdsformer, Støtte og ressourcer.

Kristine Hecksher, chefkonsulent i EVA, og Astrid Lundby, konsulent samme sted fortæller her om undersøgelsens hovedkonklusioner.

Hvad er vigtigst at være opmærksom på, når man som skole skal i gang med arbejdet omkring trivsel?

- Det vigtigste er, at man arbejder med en samlet skoleindsats og er opmærksom på alle tre arenaer i inspirationshæftet, altså både: fællesskaber på skolen, undervisning og arbejdsformer og støtte og ressourcer. De tre arenaer hænger sammen, og det gør elevernes trivsel i de tre arenaer også, siger Kristine Hecksher.

- Og så er det meget væsentligt at være opmærksom på at faglig og social trivsel hænger sammen. Det kan ikke skilles ad. Hvis elever fx trives dårligt fagligt, kan medføre nogle sociale udfordringer og vice versa, siger Astrid Lundby.

HVAD HAR OVERRASKET JER MEST?

- Det var overraskende, at alle elever, vi talte med underviserne, fortalte, at de havde oplevet svære perioder. Det er klart, der er forskel på, at noget kan være vanskeligt i en periode og så til at kalde det dårlig trivsel, men elevernes udtalelser understreger vigtigheden af, at alle skoler bør have fokus på trivsel og ikke mindst et beredskab for, hvordan man handler, når en elev er på vej ud i mistrivsel, hvad enten det er fagligt eller socialt, siger Astrid Lundby.

- Det er derfor vi anbefaler skoler at have et "finmasket net" til at opfange tegn på mistrivsel.

HVILKEN ARENA ER DEN VIGTIGSTE AT ARBEJDE MED?

- Arenaerne hænger tæt sammen, men det er klart, at undervisning og arbejdsformer er væsentligt, da det er hverdagen i klasseværelset. Klassefællesskabet og arbejdet med at skabe det gode og trygge læringsrum fx ved hjælp af klasseregler og klasseledelse, er væsentligt, men også relationen mellem lærer og elever, er afgørende for trivslen, siger Kristine Hecksher og tilføjer:

- Og så er det vigtigt at arbejde med selve didaktikken, læreprocesser og feedbackformer. Har læreren mulighed

for at skabe trygge overrum, hvor eleverne ikke føler sig målt og vejet hele tiden, så bliver der plads til nysgerrighed og læring på nye måder, hvilket er med til at støtte den faglige trivsel.

HVORDAN KOMMER MAN I GANG?

- Hvis vi skal give et godt råd til skoler, der skal i gang, så er det først og fremmest ledelsen, der skal italesætte, at trivsel er en vigtig indsats, som hele skolen skal arbejde med. Dernæst anbefaler vi, at man kortlægger "hvad gør vi allerede nu", "hvad gør vi godt" og "hvor har vi udfordringer". Og så skal alle involveres både ledelse, lærere og elever. Trivsel er et fælles ansvar, understreger Astrid Lundby. ■

Inspiration til arbejdet med elevtrivsel

Læs EVA's "Inspiration til arbejdet med elevtrivsel" på www.eva.dk

“Engagement og faglig trivsel forplanter sig i organisationer”

Vicerektor, Martin Soelmark, på htx Sukkertoppen i Valby mener, ledelsen har et stort ansvar for at skabe rammerne for god faglig trivsel.

Trivsel er en kompleks størrelse, og på en uddannelsesinstitution er det vigtigt, at alle tager et ansvar for trivslen og ikke kun tror, det er lærerens eller studievejlederens opgave. Det er alles opgave at bidrage – ikke mindst ledelsens.

- Og vi skal ikke være bange for at sætte barren højt, mener Martin Soelmark, der er vicerektor på htx Sukkertoppen i Valby.

- Når eleverne kan mærke en lærer, der er engageret i sit arbejde og i sit fag, så er der en rig mulighed for at der opstår god faglig trivsel i klasseværelset, og den “vare” leverer læreren kun, hvis hun eller han trives. Engagement og faglig trivsel forplanter sig igennem organisationer, og derfor har vi også alle et ansvar for trivslen, siger Martin Soelmark.

BEGYND MED LÆRERNES TRIVSEL

Mange lærere føler sig udfordrede på grund af reformer, endeløse rækker af nye bekendtgørelse og besparelser.

- Som leder skal vi derfor være meget opmærksomme på engagementstab hos lærerne. Den faglige trivsel hos eleverne står og falder med lærernes trivsel, så jeg er overbevist om, at ledelser skal begynde med lærernes engagement og trivsel, hvis vi vil hæve fagligheden blandt eleverne, siger Martin Soelmark.

ELEV-FEEDBACK

For nyligt afholdt man et heldagsseminar for alle lærere, hvor temaet var: Hvordan vi kan lave mere eksperimenterende og spændende undervisning?

- Vi vendte tingene lidt på hovedet, og lod eleverne være dem, der gav os lærere feedback. Lærerne sad i faggrupper og alle havde en inspirerende dag, fortæller Martin Soelmark.

Konkret kom der det ud af det, at alle lærere nu har formuleret mindst et nyt initiativ eller et undervisningsforløb, hvor de ændrer undervisningspraksis.

Martin Soelmark kunne godt ønske sig der var endnu flere ressourcer til den slags.

- Der er mange kræfter at hente i elevernes ejerskab. Det skal man virkelig huske og bruge – og eleverne er begejstrede for at blive taget med på råd og mærke, vi tager deres input alvorligt. Senest har vi oplevet det i forbindelse med udarbejdelsen af en ny trivselspolitik her på skolen. Den skriver vi sammen med elevrådet og Københavns kommune, det er også et fedt projekt, siger han. ■

Læs meget mere om god faglig trivsel på hhx og htx i fokus på www.deg.dk